

KONST PÅ EXPORT

En guide för konstnärer
vid internationella
utställningar och uppdrag

KONST PÅ EXPORT

En guide för konstnärer
vid internationella
utställningar och uppdrag

Peder Wennersten

Utgiven av Svenska IAA-kommittén
2011

© 2011 – Alla rättigheter reserverade

ISBN: 978-91-979535-0-4

Research och sammanställning: Peder Wennersten och Viktoria Lindström, för KRO/KIF och Svenska IAA-kommittén

Grafisk form: Urban Gyllström

Tryck: Trydells, Laholm, 2011

Ett stort tack till: Moderna Museets packningsavdelning, Riksställningar, Gefvert försäkringsmäklare, Stockholms Handelskammare, Exportrådet, Tullverket, Skatteverket och Maxtrans för att ni så generöst delade med er av värdefulla tips från era respektive verksamheter samt för faktagranskning.

IAA: The International Association of Art, IAA/AIAP, is an NGO (a non-governmental organization) in operational relationship with UNESCO comprising artists belonging essentially to the fields of painting, sculpture, printmakers and artists practising other forms of creative work in the visual arts.

The objectives of the Association are to stimulate international cooperation among the artists of all countries, nations or peoples, and to improve the economic and social position of artists at the national and international levels and to defend their material and moral rights.

INNEHÅLL

FÖRORD	6
PACKNING AV KONST	8
• MATERIAL	
• INTERVJU MED CAROLINE ELGH	
• PACKA UTIFRÅN TRANSPORTSÄTT	
• STORA LÅDOR	
TRANSPORT AV KONST	12
• INTERVJU MED GUDRUN WESTERLUND	
• ATT ANLITA EN TRANSPORTFIRMA	
EXPORT OCH TILLFÄLLIG EXPORT	14
• TULLHANTERING	
• VARUKODER	
• EORI-NUMMER	
• TILLFÄLLIG EXPORT INOM EU	
• TILLFÄLLIG EXPORT UTANFÖR EU	
• VAD ÄR ATA-CARNET?	
• VILKA REGLER GÄLLER VID ANVÄNDANDET AV ATA-CARNET?	
• VAD KOSTAR EN ATA-CARNET?	
• FÖRSÄLJNING AV KONST UTOMLANDS	
• VAD ÄR EN PROFORMAFAKTURA?	
FÖRSÄKRINGAR OCH AVTAL	18
• FÖRSÄKRINGAR	
• INTERVJU MED INGRID FALK	
• AVTAL	
• INTERVJU MED ANDERS LJUNGBERG	
OM KRO/KIF OCH IAA	23
ANVÄNDBARA ADRESSER	23

FÖRORD

I dag är det lika självklart för svenska konstnärer att ställa ut sin konst internationellt som att ställa ut den i Sverige. På samma sätt har vi sett en ökad rörlighet över gränserna och att svenska konstnärer allt oftare tillbringar perioder utomlands.

Konstnärer tar i dag även ett allt större grepp kring sin egen karriär och deltar alltmer aktivt i arbetet kring sin verksamhet. Att ha kontakt med utställare och curatorer, sköta förhandlingar och organisera det logistiska arbetet med en utställning är numera självklara inslag i en konstnärs arbete.

Det som kan verka som en stor möjlighet och ett inte alltför komplicerat företag kan visa sig vara betydligt mer omständligt än man vid första anblicken kan tro. Det finns en rad viktiga saker som man måste ta ställning till och minst ett par fallgropar som man bör undvika. Hur ska du frakta din konst? Hur ska du packa din konst? Vilka försäkringar bör du ha? Hur kommer din konst att tas om hand och presenteras under utställningens gång?

Vi har satt samman en skrift som ska underlätta arbetet för dig som planerar en utställning eller annat uppdrag utanför eller inom EU. Vår förhoppning är att vi ska kunna hjälpa dig med de olika frågor som du kommer att stöta på under arbetets gång.

Vidare hoppas vi även kunna ge dig allmänna råd om vad du bör tänka på i kontakten med din uppdragsgivare, samt förmedla personliga berättelser från ett antal konstnärer och andra aktörer inom konstvärlden som har egna erfarenheter, goda som dåliga, från liknande uppdrag.

Vi inom KRO/KIF och vår internationella sektion IAA (International Association of Art) arbetar för att stärka din position och dina rättigheter och på så vis underlätta för dig i ditt konstnärskap både nationellt och internationellt.

Denna skrift har publicerats med stöd av KUN-BUS Kollektiva Upphovsersättningsnämnd.

Svenska IAA-kommittén, mars 2011

Packning av konst

□

Att packa din konst på rätt sätt är viktigt. Det tyngsta skälet är så klart att dina konstverk inte ska skadas under transporten. Se till att dokumentera din packning med bilder och upprätta en noggrann packlista där du specificerar vad varje packlåda innehåller. Ett annat tips är att ange vikten på lådan – det underlättar för dem som ska bära lådorna att veta vad de har att förvänta sig beträffande tyngd. En bra dokumentation gör även arbetet för dem som ska packa upp och ner din konst enklare. Om du använder dig av extern hjälp bör du kontrollera att packningsrummet hos speditören har en klimatanläggning som styr

temperatur och luftfuktighet. Speditionsfirmor som är specialiserade på konsttransporter har oftast klimatanläggningar, även i sina lastbilar.

MATERIAL

Plywood och stoppning är grundmaterialen för en bra packning. Det är viktigt att tänka på att materialet är ISPM 15-märkt om du ska frakta din konst utanför EU eller till Portugal. ISPM-15 är en internationell standard för behandling och märkning av olika typer av förpackningsvirke. Om du inte använder dig av förpackningsvirke med denna märkning kommer du att bli stoppad och

INTERVJU med Caroline Elgh

Caroline Elgh arbetar som assisterande curator på Bonniers Konsthall i Stockholm och har stor erfarenhet av att arbeta med svenska och internationella konstnärer. Hon har jobbat med både separat- och grupputställningar och tycker att en öppen dialog från både konstnärens och utställarens sida är av stor vikt för att utställningsarbetet ska bli så bra som möjligt. En viktig aspekt av en utställning är packningen och transporten av konstverken. För att ha kontroll över vad som händer med konstverken anser Caroline Elgh att det är viktigt att vara noggrann med packningen men även att dokumentera konstverken och packningen med fotografier.

– Det är så vi arbetar på Bonniers Konsthall. Vi registrerar all konst när den anländer till konsthallen och är noga med att fotografera upp- och nedpackningen för att ha kontroll över den konst vi lånar in.

Att packa sin konst på rätt sätt är viktigt och varje konstverk kräver sin egen specifika behandling. Ofta är det lämpligt att bygga transportlådor som motsvarar det specifika konstverkets behov. Man ska inte heller underskatta bubbelplasten.

– Bubbelplast är alltid bra.

I de flesta fall brukar konstverken anlända i gott skick men enstaka gånger händer det så klart att något har skett under resans gång.

avvisad i tullen när du anländer till gränsen. Det är med andra ord viktigt att tänka på detta. På Jordbruksverkets hemsida hittar du mer information om det finns ytterligare regler för det land du ska ställa ut i. Där finner du även en förteckning över de företag som saluför märkt virke i Sverige.

En av de enklaste lådvarianterna består av en flyttkartong och gaffatejp, men tänk då på att hanteringen ofta är ovarsam vid exempelvis lastning. Ett sätt att ytterligare skydda innehållet är att placera en fem centimeter tjock stötdämpare längs alla sidor inuti. För att försäkra dig om att din konst behandlas på rätt sätt under trans-

porten finns utrustning som kan läggas i lådan och som mäter lufttemperatur med mera. Till exempel kan det vara bra att investera i en så kallad shockwatch. Den mäter om lådan utsätts för kraftiga rörelser och stötar under resan och på så vis har du kontroll och kan föra i bevis om något skulle hända med din konst under transporten.

Vid mjukpackning av konstverk kan du använda tyvex och/eller bubbelplast. Ett tips är då att packa med bubblorna utåt – då minskar risken för märken. Du kan välja att använda treskiktspplast eftersom bubblorna sitter inuti, mellan två släta lager. Det

– Vi mottog en gång ett konstverk föreställande ett enormt huvud som var tillverkat i frigolit och gips. Det var såklart ett väldigt fragilt verk och det hade skadats i transporten till konsthallen på grund av att det hade packats bristfälligt. Vi kontaktade konstnären direkt och allt löste sig smidigt eftersom transportbolaget gav oss rätt och vi fick ersättning för att reparera verket. Det understryker alltså vikten av att packa konsten på rätt sätt och att ha tydliga avtal med leverantören.

Generellt sett tycker Caroline Elgh att konstnärerna de arbetar med är noggranna med dokumentation och packning. Ibland kan verken också lånas in via gallerister, museer eller privata samlare. Oavsett vem konsten kommer från är det viktigt att ha en bra dialog och att diskussionerna om verk

och transport påbörjas så tidigt som möjligt.

– Vid både separat- och grupputställningar är det dessutom viktigt att få igång en tidig dialog med konstnären så att vi tillsammans kan diskutera verkets förutsättningar: Vilken typ av rum, vilken belysning och vilken teknik fungerar bäst? Då vet vi redan innan verket dyker upp hur vi ska tänka. De bästa lösningarna hittar vi alltid tillsammans.

När du som konstnär visar dina verk kan det hända att de skickas från en utställare till en annan. Det är då viktigt att du ser till att alla inblandade är införstådda med vad som behöver göras i samband med nedpackningen av din konst.

Vid ett tillfälle tog Caroline Elgh emot ett konstverk som kom från en annan

utställning. Konstverket hade varit en del av ett performance där bröddeg hade varit inblandat. Konstverket hade inte rengjorts så när det kom till Bonniers Konsthall var det en chock att öppna transportlådan.

– Det var en fruktansvärd stank som slog emot oss och det visade sig att hela konstverket var hårt ansatt av mögel. Vi försökte lösa det hela men fastighetsägaren och de saneringsfirmor vi kontaktade gav tummen ner. Historien slutade faktiskt med att konstnären föreslog att vi skulle kassera verket. Vi fick köra ut det till en sopstation långt utanför staden där de tog emot specialavfall.

finns även antistatbubbel som motverkar statisk elektricitet. Till målningar utan ram kan man med fördel bygga en lådrum i plywood. Glöm inte att noggrant markera med tydliga pilar vad som är upp. Använd gärna glasschabloner som visar att innehållet är ömtåligt. Glastejp bör användas för att undvika att glas spricker och skär sönder konsten.

Du vet förmodligen vad just dina konstverk mår bäst av beroende på konstverkens material. Välj packningsmetod och fraktsätt utifrån det. Om du är osäker på vilket material som passar bäst kan du konsultera en konservator. För att förhindra mögel- och fuktskador bör man packa helt tätt med plast längst in, förutsatt att du packar i ett torrt klimat. Sedan kan själva lådan ha viss cirkulation.

PACKA UTIFRÅN TRANSPORTSÄTT

På grund av sjögång, vibrationer och risk för vattenskador är sjöfrakt mindre lämpligt för viss typ av konst. Väljer du ändå sjöfrakt ställs vanligtvis högre krav på ditt emballage. Generellt sett är flyg en mildare transportform. Vid flygtransport finns å andra sidan begränsningar vad gäller fraktens storlek. Flygplansmodeller som flyger inom Europa har oftast ett lastrum som tar lådor upp till 100 centimeter eller 160 centimeter i höjd. Väljer du att köra ner dina verk till en större flygplats som trafikeras av jumbofraktpan har lastrummet vanligtvis kapacitet för lådor upp till 299 centimeter.

Om du tänker transportera din konst själv med till exempel en mindre lastbil är det mycket viktigt att du förankrar lådorna väl och tänker på att köra försiktigt.

När du till exempel anlitar en transportfirma som är specialiserad på konsttransporter har den ofta bilar med särskild utrustning så som speciell luftfjädring vilket skyddar konsten vid gupp eller andra häftiga rörelser.

STORA LÅDOR

Gör gärna lådan så stor som möjligt även om dina verk inte kräver det, eftersom det finns en tendens till att små kartonger och lådor hanteras mindre varsamt än de som är lite större. Dessutom minskar risken för att lådan tappas bort på vägen. Riktigt stora lådor kan med fördel ha en klack anpassad för gaffeltruckar. Mellanrummet ska då vara minst 57 centimeter. En annan elementär sak att ta med i beräkningarna är de dörrmått som finns i lokalerna som du ska ställa ut i.

Fäst alltid ordentliga handtag på din låda. Även om den är för tung för att bära så behövs handtag för att exempelvis kunna dra lådor på plats.

Var noga med att inte lägga något direkt mot målningar utan bygg alltid någon form av ram som skapar avstånd mellan packmaterialet och konstverket. Du kan till exempel använda neopolen eftersom det inte avger några partiklar. Silke kan användas för exempelvis ömtåliga skulpturer.

Som det har framgått av detta kapitel är packning av konst en konst i sig. Ett tips är att gå en packkurs, något som ordnas av till exempel Riksutställningar, KRO/KIF, och regionalmuseer. Om du inte hittar någon kurs i närheten av där du bor kan du kontakta ditt närmsta länsmuseum eller konstmuseum och undersöka om de inte kan ordna en packkurs.

FRAGILE

OVERNIGHT

RUSH

HANDLE WITH CARE

RUSH

FRAGILE

RUSH

OVERNIGHT

FOTO: LENNART ENGSTRÖM

Gudrun Westerlund är bildkonstnär och har stor erfarenhet av att ställa ut i Sverige och internationellt. Hon arbetar framförallt med måleri men har även jobbat med installationer. Gudrun Westerlund har kopplingar till USA sedan sin tid som utbytesstudent där på 1970-talet. När hon upptäckte att det numera fanns en konsthall, Hillstrom Museum of Art, i det lilla samhället St. Peters i Minnesota där hon hade studerat kontaktade hon dem. Det var början till det som skulle leda fram till en större utställning vintern 2009–2010.

– Det tog nästan sex år från första kontakten tills dess utställningen blev av och det var främst ekonomiska orsaker till att det dröjde så länge.

Gudrun Westerlund valde att använda sig av en transportfirma som var specialiserad på konsttransporter och fick hjälp med hela projektet från dörr till dörr

Transport av konst

□

Flyg-, väg-, sjö- eller järnvägstransport? Lastbilsfrakt är det vanligaste fraktsättet inom Europa. Flygfrakt innebär, som nämntes i förra kapitlet, strikta höjdbegränsningar för lådor, men om dina verk är större och de exempelvis ska över Atlanten, så kan de först köras med lastbil till större flygplatser i Europa, för att sedan lastas på jumboplan som har större lastutrymmen. Det går att transportera själv eller anlita någon som sköter hela eller delar av frakten.

ATT ANLITA EN TRANSPORTFIRMA

Om du anlitar en transportfirma, se till att den uppfyller gällande regler i branschen, Nordiskt speditörsförbunds allmänna bestämmelser 2000 (NSAB 2000). NSAB 2000 reglerar vilka rättigheter och skyldigheter som speditören och uppdragsgivaren har. Anlita helst specialiserade konstspeditörer eftersom de är vana vid att hantera konstverk samt att de har god kunskap om hur du på bästa sätt ska transportera just din utställning. De har klimatanläggning i lastbilarna och packningsmetoder anpassade för konst. Man måste även vara noga med att skriva kontrakt. Varje transportsituation är unik så transportfirmorna brukar inte kunna ge ut någon generell prislista. Det är därför bra att tidigt ta kontakt med dem för att

diskutera vilken typ av hjälp du behöver. De flesta som är specialiserade på konsttransporter kan erbjuda helhetslösningar som inkluderar packning, transport samt dokumenthantering och försäkringar. Det kostar så klart lite mer men det innebär å andra sidan att du själv slipper ombesörja allt.

Tänk även på tidsramarna. Anlitar du en speditorsfirma får du räkna med att det kan ta upp till en månad innan den kör ut med lastbil till vissa destinationer på grund av att den ofta samlar flera kunders varor.

Om du väljer att transportera själv bör du bygga en ordentlig låda för att skydda konstverken under transport (se avsnitten om packning av konst). Det finns även specialbyggda transportlådor att köpa. Det är också viktigt att säkerställa att det finns personal på plats när du anländer med din utställning så att det finns hjälp att lasta in godset. Även om du inte själv handlar frakten är det viktigt att du har en dialog med utställaren så att det går smidigt vid ankomsten.

Om du ska transportera något till Ryssland, tänk på att detta kan bli dyrt och synnerligen tidskrävande på grund av att den lokala hanteringen är kostsam och byråkratiskt. Använd helst flygtransport till och från Ryssland.

inkluderande packning, tullpapper, försäkringar och transport.

– Det fungerade väldigt bra. De kom till min ateljé och svepte in mina 37 målningar i bubbelplast och tog med dem till deras verkstad där de byggde två rejäla trälådor som mina konstverk fraktades i. Jag fick sedan behålla lådorna efter att målningarna kommit tillbaka till min ateljé.

Gudrun Westerlund har tidigare erfarenhet av att ställa ut internationellt och ofta har hon skött allt själv. Hon ställde ut i Japan 2001 tillsammans med fem andra svenska konstnärer och minns att de fick lägga ner mycket tid och energi på att ordna med allt. Tullfrågorna var särskilt tidskrävande.

– Jag kommer ihåg att två av oss tillbringade två dagar på Tokyos flygplats för att få ut vår konst efter utställningens slut. Vi trodde att vi hade alla papper i ordning men det visade sig vara svårare än vi hade trott.

Gudrun Westerlund var därför väldigt nöjd efter sin utställning i USA eftersom transportföretaget tog hand om allt administrativt arbete och allt gick bra.

– Om det är ekonomiskt möjligt rekommenderar jag absolut att anlita ett transportföretag som är specialiserat på konsttransporter. Det sparar massvis av tid och det känns tryggt.

Export och tillfällig export

Nedan följer en genomgång av olika exportdokument, samt några andra praktiska detaljer som man bör ta hänsyn till vid tillfällig export av egna konstverk. Efter som varje exportsituation är unik och länder har olika tullregler kan vi bara ge allmänna rekommendationer om vad du bör tänka på.

TULLHANTERING

Trots att din exportsituation alltid är unik, är det ändå viktigt att ha i åtanke att tullmyndigheter runt om i världen oftast ser på konstverk som vilken handelsvara som helst. Estetiska värden spelar ingen roll utan dina konstverk omräknas i vikt och pris, och för att göra tullprocessen i gränsövergångarna så smidig som möjligt bör du alltså göra detsamma på dina exportdokument.

Exportreglerna ser lite olika ut beroende av huruvida ett konstverk förs ut kommersiellt eller privat. Företag som exporterar och importerar till länder utanför EU måste göra en exportdeklaration elektroniskt på en tullblankett via Tullverkets hemsida. Om du väljer att göra detta själv så tänk på att det är ett omfattande dokument att fylla i. Det är 54 uppgifter som måste registreras så avsätt gärna gott om tid till detta. Som privatperson går det fortfarande att fylla i en pappersblankett, alternativt anlita en speditör eller annat ombud som är elektroniskt ansluten.

VARUKODER

För export till länder utanför EU används varukoder enligt en speciell förteckning som du finner på Tullverkets hemsida.

För att undvika problem med tullen är det viktigt att använda rätt klassificering, det vill säga bestämma rätt varukod för typen av konstverk som ska exporteras. Enligt tulltaxan hänförs exempelvis teckningar och målningar som är gjorda för hand till KN-nummer 9701, grafiska originalblad till 9702 och originalskulpturer till 9703. Att exempelvis ange "installation" som beskrivning är således ingen exakt definition. Tänk på att det är du själv som är ansvarig för att dina konstverk klassificeras rätt, även om du anlitar ett ombud som gör tulldeklarationen.

EORI-NUMMER

Om du har ett företag måste du ansöka om ett EORI-nummer hos Tullverket vid export eller import inom EU. Du kan fylla i en ansökan på Tullverkets hemsida och räkna med tre till fem arbetsdagar innan du får ditt nummer registrerat. Som privatperson kan du fortfarande göra detta manuellt när du lämnar landet men det är en rekommendation att du registrerar dig innan för att spara tid. Om du som privatperson har för avsikt att sälja dina konstverk gäller samma regler som för företag. Du måste med andra ord ansöka om ett EORI-nummer i förväg.

Generellt rekommenderar Tullverket att man ser till att ha en god dokumentation av

de konstverk som man skickar eller reser med. Fotografera gärna konstverket samt upprätta en skriftlig beskrivning om vilket material konstverket består av.

TILLFÄLLIG EXPORT INOM EU

Inom EU har import- och exporthinder minskat, vilket även gynnar konstnärer. Sedan införandet av den europeiska inre marknaden inom EU:s medlemsstater kan konstverk för utställningsändamål principiellt föras över gränserna inom EU utan några egentliga tullbegränsningar. Tänk emellertid på att varje lands myndigheter fortfa-

rande reglerar införsel av exempelvis organiska material. Är detta aktuellt bör du därför kontakta mottagarlandets motsvarighet till Jordbruksverket.

TILLFÄLLIG EXPORT UTANFÖR EU

Tillfällig export betyder vanligtvis att varorna måste hem igen inom tre år samt att de inte förändras eller förädlas under sin tid i landet. Som privatperson kan du dessutom få denna tid förlängd till tio år. Tar det längre tid, räknas det som slutgiltig export vilket innebär att du behöver betala importmoms. Vissa länder har dock tullfri

import av konst. Du bör därför alltid kontakta berörda lands tullmyndighet för att säkerställa vilka regler som gäller i just det land du ska ställa ut din konst i.

Tullformaliteter för transporter av konstverk utanför den europeiska marknaden innebär en del byråkrati, som både tar tid och kan vara ganska kostsam. Därför kan det rekommenderas att du köper en ATA-carnet.

VAD ÄR ATA-CARNET?

När du ska exportera konst tillfälligt utanför EU, exempelvis i samband med en utställning eller mässa, kan du köpa en så kallad ATA-carnet av Handelskammaren för att underlätta tullförfarandet. Detta är ett dokument som, under förutsättning att varorna ska återvända hem igen, gör att du kan ta med dig konstverk, varuprover och yrkesutrustning ut i världen utan att betala tull- eller andra avgifter vid gränserna. ATA-carneten gäller för utrustning eller de varor (konstverk) som du tar med dig. Dokumentet ska följa varorna hela tiden och visas upp och stämplas vid varje gränspassage. Det är av största vikt att du får den stämplad via Tullverket i samband med att varorna skickas, samt kommer fram, eftersom en ofullständig ATA-carnet innebär att du inte kan få tillbaka de pengar du har lämnat i deposition hos Handelskammaren. Varje resa betyder alltså två stämplor och en tur- och retur-resa kräver således fyra stämplor. Tänk även på att Tullverket här och vid ankomstdestination har vissa öppettider. På till exempel Arlanda har Tullverket

öppet dygnet runt medan det på Landvetter har mer begränsade öppettider.

VILKA REGLER GÄLLER VID ANVÄNDANDET AV ATA-CARNET?

Varorna ska ägas av en fysisk eller juridisk person, bosatt eller etablerad i ett land utanför införsellandet. Varorna får inte lånas eller hyras ut. Varorna får inte bearbetas i införsellandet. Varorna ska vara avsedda att återutföras, således ej utgöra förbrukningsvaror. Syftet med en ATA-carnet är alltså att varorna alltid ska återföras till Sverige. Om ett konstverk ändå skulle bli kvar i införsellandet, exempelvis vid en försäljning, måste du kontakta landets tullmyndighet innan tiden för återförslin går ut för att få tillstånd samt informeras om aktuell tullprocedur. Varorna ska kunna identifieras vid återförslin innan resan påbörjas. Varorna upptagna i din ATA-carneten ska vara tillverkade i EU eller tidigare förtullade i EU.

VAD KOSTAR EN ATA-CARNET?

Priset på en ATA-carnet varierar beroende på om sökanden är medlem vid Handelskammaren eller inte, varuvärdet samt antalet resor. Det finns en prislista på Handelskammarens hemsida där du snabbt kan räkna ut priset för din resa. Första gången du ansöker om att köpa en ATA-carnet kan du även behöva deponera upp till 35% av varuvärdet hos Handelskammaren som en säkerhet. Depositionen betalas tillbaka när ATA-carneten återställts till Handelskammaren. För den som inte har ett aktiebolag

blir det nödvändigt att vid varje ansökningstillfälle deponera 35% av varuvärdet. Ibland kan det vara svårt att avgöra värdet på ett konstverk men försök att göra en rimlig bedömning. Som lägst bör du ange produktionsvärdet. I grundpriset för din ATA-carnet ingår en resa och du debiteras alltså extra för varje resa du lägger till i dokumentet. Din ATA-carnet gäller i tolv månader och det går att köpa tillägg för upp till resor på ett och samma dokument. Du bör dock tänka på att din depositionsavgift inte betalas tillbaka förrän du har löst in din ATA-carnet hos Handelskammaren.

FÖRSÄLJNING AV KONST UTOMLANDS

Om du vid en utställning utanför EU säljer några av dina konstverk är det viktigt att du uppvisar handlingar som styrker detta när du lämnar landet. Detta påverkar den eventuella moms och de skatter du måste betala. Om du till exempel säljer ett konstverk till en köpare som har ett momsregistreringsnummer (VAT-nummer) och som är momsregistrerad i försäljningslandet behöver du själv inte betala någon moms. Detta görs av köparen i det egna landet. Var dock noggrann med att få köparens korrekta momsregistreringsnummer eftersom du själv ska deklarerar denna försäljning till Skatteverket i Sverige. Om köparen inte kan uppge ett giltigt momsregistreringsnummer måste du lägga moms på försäljningen. Om allt har fungerat bra med momsregistreringsnumret så behöver du alltså bara ta upp försäljningen som en intäkt i din deklaration.

Det kan vara bra att momsregistrera dig i det land där du ska ställa ut. Det underlättar till exempel betalningen av moms om du säljer till en privatperson. Varje land har egna regler och momssatser så enklast är att kontakta det aktuella landets ambasad så kan de lotsa dig vidare. I de flesta fall kommer du att hamna hos landets motsvarighet till vårt Skatteverk.

VAD ÄR EN PROFORMAFAKTURA?

Om du har för avsikt att sälja några av dina verk kan du använda dig av en proformafaktura (en faktura för formens skull). I denna listas alla konstverk med priser, vilket underlättar i de fall som varorna behöver värderas av tullen för eventuella avgifter.

När du använder dig av proformafaktura måste du deponera tull. Det motsvarar normalt en deposition som om verket skulle exporteras för försäljning, det vill säga importmoms med mera. Depositionen återfås dock om konstverket inte skulle säljas och förs ut ur landet igen. Om du däremot har sålt något av dina verk måste du styrka det med ett kvitto på försäljningen hos tullen innan du lämnar landet.

Proformafakturan ska helst vara på engelska och upprättas i tre exemplar som skrivs under för hand. Den ska innehålla avsändare, person-/organisationsnummer, mottagare med fullständig adress, vem konstnären är, vilken teknik och vilket material som använts och det uppskattade värdet. Proformafakturan kan laddas ner från bland andra Exportrådets och Postens hemsidor.

Försäkringar och avtal

Det är viktigt att du ser över ditt försäkringsskydd. Om du har en ateljéförsäkring bör du även teckna en tilläggsförsäkring för transport och utställning utanför Norden. Var noggrann med att ta reda på vilken typ av försäkring som de som ska ställa ut din konst har. Du kan inte alltid utgå ifrån att de har ett fullgott försäkringsskydd. Det är därför bra att stämma av detta och helst få det reglerat i ditt utställningsavtal.

Om du anlitar ett transportföretag är det viktigt att ta reda på vad deras försäkringar täcker och upp till vilka belopp. Om du använder ett transportföretag som är specialiserat på konsttransporter brukar det kunna erbjuda försäkringar som är utformade för konstverk. Det kan vara en god idé att ta reda på vad din egen försäkring täcker och inte täcker och stämma av gentemot de andra parterna i utställningsprojektet så att det

inte uppstår några försäkringsluckor. På detta vis kan du känna dig trygg i att du kommer att få ersättning om något skulle hända med din konst under transporten eller på utställningsplatsen.

Vissa speditorsfirmor har försäkringar som förutsätter att de själva har packat varorna. Dessa försäkringar täcker emellertid vanligtvis bara skador som uppstått på grund av packskador. Exempelvis stöld eller total förlust täcks alltså inte.

AVTAL

I den bästa av världar får du ett skrivet kontrakt från utställaren där båda parter olika åtagande regleras om inte, rekommenderas du att själv upprätta ett kontrakt. Var även noga med att alltid skriva in en formulering i avtalet om att alla ska redovisa kostnader, samt att du har rätten till dina

FOTO: FA+

INTERVJU med Ingrid Falk

Ingrid Falk har stor erfarenhet av att ställa ut internationellt. Tillsammans med Gustavo Aguerre har hon under namnet FA+ deltagit vid bland annat Venedigbiennalen, ställt ut i Haag, Köpenhamn, Narva och Oslo.

– Den konst vi arbetar med är ofta konceptuell och vi försöker att producera det mesta på plats. För att undvika krångel med tullmyndigheterna tar vi aldrig med oss mer än vi kan ta som

handbagage när vi flyger. Det skulle dessutom kosta för mycket för oss att ta med allt material vi behöver från Sverige till utställningslandet.

De erfarenheter som Ingrid Falk har fått genom åren ligger till grund för ett väl utarbetat förfaringsätt inför varje utställning. En viktig del i arbetet är att alltid ha ett skrivet kontrakt som minimerar riskerna för missförstånd och som underlättar för alla inblandade

då alla parter vet vilka åtaganden man har.

– Det brukar oftast fungera bra men vi hade en lång och segdragen process när vi fick ett uppdrag i Oslo för några år sedan. Vi skulle skapa ett verk som hette "Ibsen Sitat" och som bestod av citat från Ibsen som placerades ut på marken den cirka två kilometer långa väg som Ibsen vandrade från sitt hem till sin arbetsplats under sista delen av sitt liv.

Efter att ha mejlat med uppdragsgivaren så skrevs ett kontrakt, något som tog hela två år att få till stånd. När väl

Ingrid Falk och Gustavo Aguerre kom till Oslo för att skriva på kontraktet hade uppdragsgivaren strukit över vissa parter med en bläckpenna och ändrat i texten.

– De verkade tro att de skulle stå som upphovsmän och hade helt missförstått hur det fungerar när man lägger ut ett uppdrag på en konstnär.

Det hela blev en tidsmässigt lång process som tillslut mynnade ut i att en annan finansär gick in och tog över projektet. Från början till slut tog projektet hela sju år.

– Vi hade stor hjälp av KRO:s jurist samt BONO (Norges motsvarighet till BUS) och NBK (Norges motsvarighet till KRO) som hjälpte oss med den juridiska rådgivningen.

– Det behöver naturligtvis inte alltid bli så besvärligt som det blev för oss i Oslo men ett råd är alltid ha en plan b. Det blir aldrig så som du har förväntat dig. Förbered dig även för att organiserandet av utställningen alltid tar mycket tid i anspråk. 75% av den tid vi lägger ner på vår konst går till praktikaliteter och logistik.

egna bilder så att de exempelvis inte används felaktigt i marknadsföring.

Tyvärr ses skrivna kontrakt som något onödigt och rentav suspekt i många delar av konstvärlden. Om du inte får något skrivet kontrakt är ett tips att du bör rekapitulera alla samtal du har haft med de olika inblandade med ett mejl. I ett sammanfattande mejl beskriver du kortfattat hur du har uppfattat det ni har kommit överens

om. Det är ett enkelt men mycket effektivt sätt att undvika eventuella missförstånd. Det kan tyckas onödigt formellt och omständligt men det är likvärdigt ett tips som du med all säkerhet kommer att ha nytta av. Om du håller dig till rekommendationen ovan och dokumenterar all kommunikation med mejl så fungerar detta även som ett alternativ till ett klassiskt juridiskt kontrakt.

INTERVJU med Anders Ljungberg

Anders Ljungberg är konsthantverkare och undervisar sedan tio år tillbaka på Konstfack. Han har stor erfarenhet av att ställa ut sin konst internationellt, både inom och utanför EU.

Vilka är de största problemen som du har stött på i samband med en utställning?

– Generellt sett är det frakten som orsakar mest problem. Sällan finns det en tillräcklig budget för att använda sig av något av de etablerade transportföretagen som är specialiserade på konst. Istället har jag tillverkat egna lådor som jag sedan har skickat med vanligt bud. Oftast har det gått bra men det har hänt att saker har blivit förstörda. Det är så klart en chansning att göra på detta sätt men tyvärr är det mer regel än undantag för min del.

Har du upplevt stor skillnad mellan att ställa ut inom och utanför EU?

– Jag har tagit hjälp av mitt galleri i de fallen. Men när jag till exempel undervisade en period i USA tror jag att jag lade ner 30 arbetstimmar på att fylla i dokument och andra handlingar. Jag vet gallerier i USA som jag gärna skulle ställa ut på men vetskapen om den tid det skulle ta att arrangera en sådan

utställning gör att jag faktiskt drar mig för ett sådant projekt.

Vad har du för tips och råd till konstnärer som ska ställa ut utomlands?

– Våga ställa krav! Det kan vara jobbigt i början men det underlättar den långsiktiga relationen med utställaren. Det är dock viktigt att formulera sig så att du inte är känsloladdad. Det här är så klart ett giltigt råd även när du ställer ut i Sverige.

Inom konstvärlden finns det en viss skepsis mot att till exempel använda sig av skriftliga kontrakt. Är det något som du har erfarenhet av?

– Ja, verkligen. Jag brukar alltid försöka få ett skriftligt kontrakt. Det känns viktigt, i synnerhet när man ställer ut utomlands. Men jag har märkt av denna motvilja hos gallerister och utställare. Det är som om man implicerar någon form av misstro när man ber om ett kontrakt. Även om jag inte får ett skrivet avtal är jag nogga med att föra all förhandling via mejl. Det är ett enkelt och effektivt sätt att minimera risken för missförstånd plus att det även fungerar som juridiskt underlag om det skulle behövas.

Prisvärda och säkra konsttransporter med fasta leveranstider

Trygga och snabba transporter av konstföremål
åt museer, gallerier, konsthallar och auktionshus.
Heltäckande service till fasta priser baserat på
MTAB:s rikstäckande linjenät. MTAB Galleriservice
Europa har transporter till kontinenten varje vecka.

Kundservice Stockholm
08-54 600 100
stockholm@mtab.se

Kundservice i Göteborg
031-7100 800
goteborg@mtab.se

Kundservice i Malmö
040-699 66 00
malmo@mtab.se

Kundservice Danmark
+45 46 73 24 86
kobenhavn@mtab.dk

www.mtab.se
www.mtab.dk

Fine *art* shippers

Fast and efficient service.

One of Europe's leading freight companies for art and antiques.

Contact us for fast and efficient service.
Tel +46-8-544 433 70, Fax +46-8-612 05 10 or mail@maxtrans.se

MAXTRANS®

"1998, New York. Överkörd av en bil. Krossad skalle. Svårt skadade ben. Operationer. Koma. Uppvaknande. Förlamad vänstersida. Dubbelsyn. Livsuppehållande vård. Lära mig att gå. Lära mig att prata. Lära mig att minnas. Lära mig allt. En gång till.

2011, Stockholm. Dubbelsynen är en bestående följeslagare och kommer aldrig att lämna mig. Jag var fotograf då och jag är fotograf nu."

Vi har bett SFF-medlemmar att fånga tillfällen då det känns tryggt att vara försäkrad. Fotografi: Björn Babba Callius

Du tar bilden. Vi tar hand om försäkringen.

gefvert
FÖRSÄKRINGSMÄKLARE

Gefvert AB Danderydsgatan 14 114 26 Stockholm
Tel 08-440 54 42 Fax 08-678 29 20 sff@gefvert.se

Som medlem kan du kostnadsfritt ansöka om IAA-kortet som ger dig gratis inträde till konstmuseer och konsthallar i Sverige och i resten av världen.

KRO/KIF och IAA

Konstnärernas Riksorganisation (KRO) är en medlemsorganisation för professionella bildkonstnärer och arbetar för att stärka medlemmarnas ekonomiska och sociala rättigheter. Som medlem i KRO är du automatiskt medlem i vår internationella sektion IAA. IAA är en internationell sammanslutning som verkar för att skapa kontakter och nätverk mellan olika länder. Som medlem kan du kostnadsfritt ansöka om IAA-kortet som ger dig gratis inträde till konstmuseer och konsthallar i Sverige och i resten av världen. IAA arbetar även för att erbjuda sina medlemmar möjlighet att delta i internationella tävlingar, utställningar samt arbets- och studievistelser.

Sveriges Konsthantverkare och Industriformgivare (KIF) arbetar sedan tio år tillbaka tätt tillsammans med KRO genom ett gemensamt kansli. Tillsammans arbetar KRO/KIF bland annat med att förbättra bild- och formkonstnärernas avtal, arbetsvillkor, och deras ställning på arbetsmarknaden.

Utöver det politiska arbetet erbjuder KRO/KIF sina medlemmar en rad förmåner, bland annat juridisk rådgivning, förmånlig försäkring, rabatter på konstnärs-material, tillgång till gästateljé i Paris och övernattningsrum i Stockholm samt tidningen Konstnären.

Användbara adresser

KRO/KIF – www.kro.se, 08 545 420 80
IAA World – www.aiap-iaa.org
IAA Europe – www.iaa-europe.eu
BUS – www.bus.se, 08 545 533 80
KUN – www.kun.nu, 08 545 533 80
Riksutställningar – www.riksutstallningar.se, 0498 79 90 00
Exportrådet – www.swedishtrade.se, 08 588 660 00

Handelskammaren – www.chamber.se, 08 555 100 00
Tullverket – www.tullverket.se, 0771 520 520
Skatteverket – www.skatteverket.se, 0771-567 567
Jordbruksverket – www.jordbruksverket.se, 0771 223 223
Posten – www.posten.se,
0771 33 33 10 (företag), 020 23 22 21 (privat)

KONST PÅ EXPORT

En guide för konstnärer vid
internationella utställningar och uppdrag

Det här är en skrift som KRO/KIF:s internationella sektion IAA (International Association of Art) har satt samman. Foldern syftar till att ge grundläggande kunskap om de praktiska moment som ett internationellt uppdrag innebär. Vad bör du tänka på när du packar din konst? Vilka olika tulldokument behöver du? Vad ska du tänka på när det gäller transporter och försäkringar?

Genom en ökad kännedom om dessa frågor hoppas vi att ditt arbete kommer att bli enklare.